

Nr 84.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ombesörjande i vissa fall av den undervisning, från vilken distriktsöverlärare befriats; given Stockholms slott den 13 februari 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Ivar Persson.

Propositionens huvudsakliga innehåll:

För att underlätta möjligheterna att på tillfredsställande sätt ombesörja den undervisning, från vilken distriktsöverlärare befriats, må enligt medgivande av 1952 års riksdag i skoldistrikt inrättas icke-ordinarie folkskollärartjänst, gemensam för distriktet och ett angränsande distrikt med distriktsöverlärare. Denna anordning föreslås nu vidgad till att avse även två eller flera varandra närbelägna skoldistrikt. I angivet syfte föreslås vidare i förevarande proposition, att inom ett skoldistrikt eller gemensamt för två eller flera skoldistrikt skall kunna inrättas icke-ordinarie lärartjänst, förenad med viss undervisningsskyldighet i slöjd. Vissa åtgärder bör vidtagas för att underlätta rekryteringen av de gemensamma tjänsterna.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 13 februari 1953.*

N ä r v a r a n d e:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen, anmäler chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, *frågor rörande ombesörjande i vissa fall av undervisning, från vilken distriktsöverlärare befriats*, och anför därvid följande.

I. Inledning.

Enligt folkskolestadgan skall i skoldistrikt med minst 10 läraravdelningar i regel finnas en distriktsöverlärare, vilken skall vara ordinarie folkskollärare i distriktet. För distriktsöverlärare skall skolöverstyrelsen enligt kungörelsen 1946: 528 fastställa undervisningsskyldigheten per vecka, vilken skall stå i visst förhållande till antalet läraravdelningar i distriktet. Undervisningsskyldigheten skall exempelvis i distrikt med 10—19 läraravdelningar bestämmas inom latituden 18—26 veckotimmar och i distrikt med lägst 50 läraravdelningar utgöra 5 veckotimmar.

Med anledning av framställningar från flera skoldistrikt om inrättande av icke-ordinarie folkskollärartjänster, vilkas innehavare skulle fullgöra huvudsakligen undervisning, från vilken distriktsöverlärare enligt nämnda kungörelse befriats och för vilken eljest måste anställas timlärare, framhöll skolöverstyrelsen i skrivelse den 27 november 1951 huvudsakligen följande. Svårigheter hade flerstädes uppkommit att tillfredsställande ordna denna undervisning. Sålunda var det oftast omöjligt att för ändamålet erhålla timlärare, som avlagt folkskolläraryxamen. Då efter kommunindelningsreformens genomförande distriktsöverlärare skulle komma att anställas i de flesta skoldistrikt, ansåg överstyrelsen åtgärder böra vidtagas för att nämnda svårigheter i görligaste mån skulle kunna undanröjas. Överstyrelsen föreslog därför, att under vissa förutsättningar skulle kunna inrättas icke-ordinarie folkskollärartjänst, förenad med tjänstgöring i två skoldistrikt

eller med undervisning i slöjd högst 10 veckotimmar. Också en för två distrikt gemensam lärare borde kunna få inräkna slöjd i tjänstgöringsskyldigheten. I detta sammanhang berörde överstyrelsen även frågan, huruvida statsbidrag kan utgå till flera lärartjänster i ett skoldistrikt än som motsvarar antalet läraravdelningar. Efter granskning av gällande bestämmelser i ämnet kom överstyrelsen till den slutsatsen, att så är möjligt.

Med anledning av skolöverstyrelsens framställning föreslog Kungl. Maj:t i *propositionen 1952: 203* riksdagen att medgiva, att i skoldistrikt, där särskilda svårigheter förelåg att ordna den undervisning, från vilken distriktsöverlärare befriats, finge, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats, inrättas icke-ordinarie folkskollärartjänst med tjänstgöringsskyldighet för innehavaren jämväl i ett angränsande skoldistrikt. Beträffande överstyrelsens förslag om inrättande av icke-ordinarie folkskollärartjänst, vars innehavare skulle få fullgöra högst 10 veckotimmar av sin undervisningsskyldighet i slöjd, uttalade jag vid anmälan av dessa frågor, att jag insåg, att en dylik anordning i många fall skulle underlätta anskaffande av kompetent lärare för berörda undervisning, men att jag då icke var beredd att tillstyrka förslaget. Jag framhöll slutligen, att jag delade överstyrelsens uppfattning, att statsbidrag kan utgå till flera lärartjänster i ett skoldistrikt än som motsvarar antalet läraravdelningar.

Riksdagen biföll det i propositionen framlagda förslaget (SU 141; Rskr 289). Ett i motionerna I: 479 och II: 641 framställt yrkande, att riksdagen måtte medgiva inrättande i vissa fall av icke-ordinarie folkskollärartjänst med undervisningsskyldighet i slöjd i enlighet med skolöverstyrelsens förslag, avslogs.

Med stöd av riksdagens beslut utfärdade författningsbestämmelser i ämnet innefattas i *kungörelsen 1952: 444*, som trädde i kraft den 1 juli 1952. Bestämmelserna innebär huvudsakligen följande.

Om i ett skoldistrikt med distriktsöverlärare särskilda svårigheter föreligger att på tillfredsställande sätt anordna den undervisning, från vilken distriktsöverläraren befriats, må för avhjälpande av dessa svårigheter inrättas en icke-ordinarie folkskollärartjänst, gemensam för distriktet och ett angränsande distrikt med distriktsöverlärare. För inrättande av dylik tjänst fordras skriftlig överenskommelse mellan distrikten samt medgivande av statens folkskolinspektör. Medgivandet skall avse högst ett år i sänder. Tjänsten inrättas i det distrikt, där större delen av tjänstgöringen skall fullgöras, eller, vid lika omfattning av tjänstgöringen, i det distrikt inspektören bestämmer. Medför tjänstgöringen kostnader för oundgängligen erforderliga resor, får dessa ersättas med skäligt belopp. Därest skoldistriktet ej avtalar annat, skall de kostnader för tjänsten, som åvilar distrikten och ej täckes av statsbidrag, bestridas av respektive distrikt i förhållande till det antal veckotimmar, som läraren skall fullgöra i distriktet.

Vid riksdagsdebatten i anledning av nyssberörda proposition uttalade jag, beträffande skolöverstyrelsens förslag om inräknande i icke-ordinarie

folkskollärares tjänstgöringskyldighet av slöjdundervisning i begränsad utsträckning, bland annat att de ekonomiska och lönetekniska konsekvenserna av en dylik utvidgning då ännu ej kunnat tillfredsställande utredas. Jag förklarade mig övertygad om att den i propositionen föreslagna anordningen skulle komma att leda till en godtagbar linje, som när nämnda konsekvenser blivit bättre undersökta kunde vidare utvecklas.

På min hemställan har Kungl. Maj:t den 30 juni 1952 uppdragit åt *f. d. undervisningsrådet David Andersson* att, bland annat, verkställa utredning rörande olika möjligheter för skoldistrikt med distriktsöverlärare att annorledes än genom inrättande av icke-ordinarie folkskollärartjänst, som är gemensam för distriktet och ett angränsande distrikt, ombesörja den undervisning, från vilken distriktsöverlärare befriats. Utredningsmannen har den 15 december 1952 avlämnat utredning och förslag i detta hänseende.

Över utredningen har yttranden avgivits av samtliga statens folkskolinspektörer, skolöverstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket och statens lönenämnd. Därjämte har Sveriges folkskolläraryrkeförbund, Sveriges folkskolläraryrkeförbund och Sveriges överläraryrkeförbund gemensamt yttrat sig i ärendet, varjämte särskilt yttrande beträffande viss del av utredningen inkommit från Läroverksläraarnas riksförbund.

II. Utredningsmannens förslag.

1. Inrättande i vissa fall av för två eller flera skoldistrikt gemensam icke-ordinarie folkskollärartjänst.

Utredningsmannen föreslår följande ändringar av gällande bestämmelser, nämligen

att för avhjälpande av inom skoldistrikt med distriktsöverlärare föreliggande svårigheter att på ett tillfredsställande sätt ordna den undervisning, från vilken distriktsöverlärare befriats, må inrättas en för två eller flera skoldistrikt gemensam icke-ordinarie folkskollärartjänst;

att dylik tjänst må inrättas icke endast, då skoldistriktet gränsar intill varandra, utan även då de är varandra närbelägna; samt

att folkskolinspektörens medgivande till inrättande av sådan tjänst skall bestämmas att gälla tills vidare, så länge förhållandena motiverar tjänstens bibehållande, dock högst tre år i sänder.

Då med hänsyn till tjänstgörings- och anställningsförhållandena svårigheter kan möta att erhålla lärare till ifrågavarande tjänster, bör åtgärder vidtagas för att underlätta rekryteringen av dessa tjänster. I detta syfte föreslås,

att för innehavare av nu ifrågavarande tjänster skall gälla samma lättnader i fråga om villkoren för extra ordinarie anställning, som enligt kungörelsen 1952: 422 gäller beträffande lärare vid B2- eller B3-skolor;

att innehavare av sådan tjänst efter viss tids anställning som extra ordinarie lärare skall kunna placeras i lönegrad Ce 21; samt

att lärare, vars tjänstgöring i två eller flera skoldistrikt föranleder tidsödande resor, skall, efter medgivande av folkskolinspektören, äga att i sin undervisningsskyldighet inräkna viss del av den tid, som åtgår för resor, dock högst 3 veckotimmar.

Enligt kungörelsen 1952: 444 må skoldistrikt ersätta lärare på gemensam tjänst hans kostnader för oundgängligen erforderliga resor. Utredningsmannen föreslår, att skoldistrikt må kunna erhålla bidrag av statsmedel till denna resekostnadsersättning med belopp, som folkskolinspektören prövar skäligt, dock högst 300 kronor per år och tjänst.

För att lärarens tjänstgöring vid skolorna i de olika distrikten skall kunna fördelas på lämpligt sätt, bör folkskolinspektören bemyndigas att, då förhållandena så påkallar, medge viss till en eller annan timme begränsad minskning i överlärarens undervisningsskyldighet en vecka med motsvarande höjning följande vecka.

2. Inrättande i vissa fall av icke-ordinarie folkskollärartjänst, vars innehavare må fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet i slöjd.

Utredningsmannen föreslår,

att sådan icke-ordinarie folkskollärartjänst må kunna inrättas, vars innehavare må fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet, dock högst 10 veckotimmar, i slöjd;

att, där så från undervisningssynpunkt befinnes lämpligt, den fyllnadstjänstgöring i slöjd, som skall fullgöras av den icke-ordinarie läraren, i stället må fullgöras av annan vid skolan anställd folkskollärare mot att den icke-ordinarie läraren under motsvarande antal timmar meddelar undervisning i kunskapsämnen, eventuellt engelska;

att för inrättande av dylik icke-ordinarie folkskollärartjänst samt för vidtagande av i nästföregående stycke avsedd anordning, skall fordras medgivande av folkskolinspektören, vilket medgivande skall bestämmas att gälla tills vidare, så länge förhållandena motiverar anordningens bibehållande, dock högst tre år i sänder; samt

att nu föreslagna bestämmelser skall gälla vare sig innehavaren av sådan tjänst fullgör sin tjänstgöring i ett skoldistrikt eller har sin tjänstgöring förlagd till två eller flera skoldistrikt.

3. Inrättande i vissa fall av icke-ordinarie folkskollärartjänst, vars innehavare må fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet i statlig eller högre kommunal skola.

I anslutning till vad som gäller beträffande folkskollärare i försöksdistrikt föreslår utredningsmannen,

att sådan icke-ordinarie folkskollärartjänst må kunna inrättas, vars innehavare må fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet i statlig eller högre kommunal skola;

att undervisningsskyldigheten till sin huvudsakliga del skall fullgöras i folkskolan och att, om undervisning i slöjd ingår i tjänsten, dylik undervisning får omfatta sammanlagt högst 10 veckotimmar;

att tjänstgöringen i den högre skolan ej skall medföra nedsättning av det timtal, vartill lärarens undervisningsskyldighet som folkskollärare uppgår, dock att för varje undervisningstimme under sådan tjänstgöring utöver lön skall utgå särskild ersättning med 1 krona;

att för inrättande av dylik icke-ordinarie folkskollärartjänst skall fordras medgivande av folkskolinspektören, vilket medgivande skall bestämmas att gälla tills vidare, så länge förhållandena motiverar anordningens bibehållande, dock högst tre år i sänder; samt

att avlöning till läraren skall utgå och statsbidrag sökas enligt för folkskollärartjänst gällande bestämmelser och att, bland annat med hänsyn härtill och för att undvika svårtillämpade fördelningsregler, annan fördelning av kostnaderna för sådan tjänst icke skall ifrågakomma, än att den högre skolan svarar för den till läraren utgående särskilda ersättningen och att skoldistriktet, som erhåller fullt statsbidrag till tjänsten, svarar för övriga kostnader.

4. Statsbidrag till folkskollärartjänst, då antalet tjänster överstiger antalet läraravdelningar i skoldistrikt.

Utredningsmannen föreslår,

att författningsbestämmelser utfärdas, varav framgår att statsbidrag kan utgå till samtliga inom ett skoldistrikt i vederbörlig ordning inrättade lärartjänster, som innehas av ordinarie, extra ordinarie eller extra lärare, oaktat antalet lärartjänster i distriktet överstiger antalet läraravdelningar.

III. Motiveringen till utredningsmannens förslag.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Nuvarande förhållanden.

Utredningsmannen.

En av utredningsmannen verkställd undersökning — baserad på uppgifter från folkskolinspektörerna per den 20 september 1952 och omfattande 956 skoldistrikt, som har distriktsöverlärare — utvisar, att det i flertalet skoldistrikt varit och är förenat med mer eller mindre framträdande svårigheter att ordna den undervisning, från vilken överlärarna befriats. I flertalet av de större skoldistrikt, där undervisningsskyldigheten för överläraren understiger 10 veckotimmar, fullgöres den undervisning, från vilken överläraren befriats, av *ordinarie eller icke-ordinarie folkskollärare*. Anordningen medför i en del fall ämnesbyten och viss fyllnadstjänstgöring. Även i några mindre skoldistrikt, där överlärarens undervisningsskyldighet överstiger 10 veckotimmar, är särskilda lärare anställda för fullgörande av sagda undervisning. Här har dock betydande svårigheter mött, när det gällt att bereda den anställde icke-ordinarie läraren full tjänstgöring. Hittills har man ansett sig kunna inräkna ett mindre antal slöjdtimmar i sådan tjänstgöring. En dylik anordning har, enligt vad några folkskolinspektörer meddelat, tillämpats ett tjugotal år.

I en del fall har i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen 1952: 444 inrättats en för *två skoldistrikt gemensam icke-ordinarie folkskollärartjänst*. Denna anordning torde framdeles komma att tillämpas i större omfattning.

Antalet skoldistrikt, där heltidsanställd lärare fullgör den undervisning, från vilken överläraren befriats, uppgår för närvarande till nära 20 procent av skoldistriktens antal. I distrikt, där sådan lärartjänst är inrättad, finnes en lärartjänst utöver antalet läraravdelningar. Detta är ofrånkomligt, om förutnämnda anordningar skall kunna tillämpas.

I de skoldistrikt, där särskild lärare icke kunnat anställas för fullgörande av ifrågavarande undervisning, bestrides denna nära nog undantagslöst av timlärare eller av ordinarie eller icke-ordinarie lärare genom fyllnadstjänstgöring. *Fyllnadstjänstgöring* förekommer framför allt i distrikt, där överlärarens undervisningsskyldighet fastställts till 15 veckotimmar eller däröver. Till övervägande delen fullgöres fyllnadstjänstgöringen av folkskollärare, men även småskollärare och övningslärare har dylik tjänstgöring.

Den övervägande delen av den undervisning, från vilken överlärarna befriats, bestrides av *timlärare*. Utom folkskollärare, vilka utgör flertalet, är som timlärare anställda, bland andra, fackutbildade övningslärare, småskollärare, pensionerade folkskollärare och småskollärare, präster, personer med akademisk examen (fil. kand., teol. kand., fil. mag.), med ämneslärarexamen, studentexamen, normalskolekompetens eller annan därmed jämförlig utbildning. Även personer utan någon examen har måst anställas som timlärare. I icke så få fall, där det ej varit möjligt erhålla annan timlärare, tjänstgör vederbörande överlärare efter särskilt medgivande som timlärare utöver honom åliggande undervisningsskyldighet.

Anordningen med folkskollärare som timlärare eller med fyllnadstjänstgöring av sådan lärare är icke alltid en tillfredsställande lösning av frågan. I ett betydande antal skolor, där ifrågavarande undervisning omfattar ett

större antal timmar utan att man dock kunnat anställa särskild lärare för denna undervisning, måste undervisningen uppdelas på flera lärare. På grund härav finns i ganska stor omfattning klassavdelningar, i regel överlärarens avdelning men vid ämnesbyte även annan lärares avdelning, i vilka undervisningen bestrides av fyra eller fem lärare, i några fall ännu flera. Ordnanudet av undervisningen på detta sätt måste inverka menligt på skolarbetet, såväl ifråga om resultatet av undervisningen som beträffande ordningsfrågor. Det har också framhållits, att även barnens målsmän reagerat mot nämnda förhållande och önskat få sina barn placerade i klassavdelningar, där undervisningen bestrides av ett mindre antal lärare.

Redan det förhållandet, att ett så stort antal personer i avsaknad av för undervisning å folkskolestadiet föreskriven utbildning är anställda som timlärare, måste betecknas som mindre tillfredsställande. Därtill kommer emellertid, såsom flera folkskolinspektörer framhållit, olägenheten av ofta återkommande ombyten av sådana lärare.

Det måste betecknas som synnerligen otillfredsställande, att ett femtiotal överlärare tjänstgör som timlärare utöver dem åliggande undervisnings-skyldighet. En dylik anordning kan innebära, att syftet med överlärarinstitutionen förfelas. I regel fullgör de dock endast en del av den undervisning, från vilken de enligt skolöverstyrelsens beslut skulle vara befriade.

Såväl folkskolinspektörernas uppgifter och redogörelser rörande härberörda förhållanden som vad som framkommit vid överläggningar med vissa folkskolinspektörer har givit vid handen, att det med nuvarande i olika avseenden gällande bestämmelser icke varit möjligt för ett stort antal skoldistrikt att på ett tillfredsställande sätt ordna den undervisning, från vilken överlärarna befriats. Det måste därför anses vara en angelägenhet av största vikt att ytterligare åtgärder vidtages i syfte att bereda skoldistrikt större möjligheter att ordna denna undervisning.

1. Inrättande i vissa fall av för två eller flera skoldistrikt gemensam icke-ordinarie folkskollärartjänst.

Utredningsmannen.

Med stöd av bestämmelserna i kungörelsen 1952:444 har för läsåret 1952/53 inrättats 27 gemensamma tjänster. Detta innebär, att 54 distrikt kunnat ordna ifrågavarande undervisning i enlighet med nämnda kungörelse. Möjlighet torde emellertid finnas att under vissa förutsättningar, som senare kommer att beröras, inrätta ytterligare ett antal dylika tjänster. Frågan härom är nämligen aktuell i flera skoldistrikt. Exakta antalet nya sådana tjänster har icke kunnat angivas, men såvitt framgår av de uppgifter, som lämnats av vissa folkskolinspektörer, synes man kunna räkna med ytterligare ett sextiotal tjänster.

Flertalet folkskolinspektörer framhåller emellertid, att möjligheten att inrätta en dylik tjänst icke borde vara begränsad till att avse endast sådana fall, då tjänsten är gemensam för två skoldistrikt. Om bestämmelserna medgav inrättande av en för exempelvis tre skoldistrikt gemensam lärartjänst, skulle enligt av folkskolinspektörerna lämnade uppgifter under vissa förutsättningar kunna inrättas ett 40-tal för tre skoldistrikt gemensamma lärartjänster. Detta skulle betyda att undervisningen genom denna anordning skulle kunna ordnas på ett tillfredsställande sätt i omkring 120 skoldistrikt.

Folkskolinspektörerna har också anfört exempel, som synes visa, att det

i ytterligare en del fall skulle vara möjligt och lämpligt att tillämpa nyssnämnda anordning med en för två eller flera skoldistrikt gemensam folk-skollärartjänst, om uttrycket »angränsande skoldistrikt» utbyttes mot förslagsvis »närbelägna skoldistrikt».

Det kan synas tveksamt, om bestämmelserna bör ändras därhän, att här avsedd tjänst skulle kunna vara gemensam för flera än två distrikt. Förhållandena med avseende på kommunikationer, skolornas belägenhet m. m. kan emellertid vara sådana, att en dylik anordning skulle medföra mindre olägenheter än då tjänsten är gemensam för endast två skoldistrikt. Från statlig synpunkt synes i varje fall icke finnas anledning att begränsa möjligheten att inrätta dylika tjänster till endast sådana fall, där tjänsten är gemensam för två skoldistrikt.

Vad nu anförts torde i huvudsak kunna gälla som motivering jämväl för sådan ändring av ifrågavarande bestämmelser, att en för två eller flera skoldistrikt gemensam lärartjänst skall få inrättas, då fråga är om såväl angränsande som varandra närbelägna skoldistrikt, allt under förutsättning att förhållandena jämväl i övrigt är lämpliga för en sådan anordning.

Ofta, kanske i regel, torde förhållandena vara sådana, att såväl folk-skolinspektören som skoldistriktet kan förutse, att tjänsten blir behövlig under längre tid än ett år. Med hänsyn härtill bör folkskolinspektörens medgivande kunna bestämmas att gälla tills vidare, så länge förhållandena motiverar tjänstens bibehållande, dock att varje tidsperiod, för vilken dylikt medgivande lämnas, bör avse högst tre år.

Det kan bli förenat med vissa svårigheter att erhålla lärare till tjänster, vilkas innehavare får sin tjänstgöring förlagd till skolor i flera skoldistrikt. Det är därför önskvärt, att åtgärder vidtages för underlättande av rekryteringen av dessa tjänster. Redan den ändring av nuvarande bestämmelser, som förordats i nästföregående stycke, torde i någon mån tjäna ett sådant syfte. Mera effektivt verkande åtgärder synes emellertid böra vidtagas. Enligt kungörelsen 1952: 422 angående undantag från vissa villkor för beredande av ordinarie eller extra ordinarie anställning åt folkskolans lärare gäller, bland annat, att lärare vid B2- eller B3-skolor kan erhålla extra ordinarie anställning utan hinder av att de icke uppfyller i avlöningsreglementet för folkskolan föreskrivna villkor för erhållande av sådan anställning. De skäl, som legat till grund för utfärdandet av dessa undantagsbestämmelser, torde kunna anses äga giltighet i minst lika hög grad beträffande lärare, varom här är fråga. Deras tjänstgöring är förlagd till två eller flera skolor, de har ofta att meddela undervisning i olika skolformer, även i B2- eller B3-skolor, vartill kommer de med resorna mellan skolorna förenade olägenheterna. Övervägande skäl talar sålunda för att enahanda undantagsbestämmelser blir tillämpliga på nu ifrågavarande lärare.

Den omständigheten, att nu ifrågavarande lärare kan erhålla endast icke-ordinarie anställning, kan komma att inverka menligt på rekryteringen av dessa tjänster. Det har också framhållits, att även dylika tjänster vid mera stadigvarande behov av desamma borde få förändras till ordinarie. Även om vissa skäl kan tala härför, synes de dock, intill dess större erfarenhet vunnits, böra bibehållas som icke-ordinarie. De olägenheter i rekryterings-hänseende, som kan bli följderna härav, skulle kunna elimineras genom en fördelaktigare lönesättning. Vid ett upphävande av de nyssberörda s. k. karensbestämmelserna för dessa tjänster skulle t. o. m. en nyutexaminerad lärare omedelbart kunna bli extra ordinarie på en tjänst, varom nu är fråga,

därest hans förordnande avser minst en hel termin. Denna undantagsregel torde verksamt bidra till att locka de unga lärarna till dessa tjänster. När en dylik lärare tjänstgjort i 256 dagar och två år förflutit från dagen för hans examen, är han emellertid behörig att bli innehavare av ordinarie folkskollärartjänst i vilket skoldistrikt som helst. För honom innebär då kvarstannandet å en extra ordinarie tjänst av nu ifrågavarande slag en ekonomisk förlust, i varje fall i nuvarande läge, då möjligheterna att snart erhålla ordinarie tjänst är stora. Det synes därför lämpligt och skäligt, att extra ordinarie lärare på tjänst av nu ifrågavarande slag får placeras i lönegrad med samma ordningsnummer som ordinarie folkskollärartjänst, därest han uppfyller de i folkskolestadgan angivna tidsvillkoren för anställning som ordinarie folkskollärare.

För en del lärare med tjänstgöring i flera distrikt kan resorna mellan skolorna på grund av kommunikationsförhållandena komma att kräva ganska lång tid, särskilt som vissa väntetider icke alltid torde kunna undvikas. Det synes rimligt, att läraren i dylika fall skall kunna erhålla viss kompensation härför. Så sker vid beräkning av undervisningsskyldigheten för övningslärare, då honom åliggande fyllnadstjänstgöring föranleder tidsödande resor. I dylika fall kan enligt bestämmelser i 12 § stadgan för övningslärare ordinarie och extra ordinarie lärare, som å sin tjänst meddelar undervisning under minst 14 veckotimmar, därutöver få tillgodoräkna högst tre veckotimmar. Här må erinras om att lärarlönesakkunniga i sin specialmotivering till stadgan för övningslärare uttalat, att vid fyllnadstjänstgöring bör den tid, som åtgår för resor, uppgå till betydligt mer än en timme i veckan, innan läraren härför äger tillgodoräkna en veckotimme vid bestämmande av undervisningsskyldighetens omfattning. Det synes föreligga starka skäl för att även folkskollärare, vars tjänstgöring föranleder tidsödande resor, i sin undervisningsskyldighet skall kunna enligt samma grunder få inräkna viss del av den tid, som åtgår för resor, dock högst tre veckotimmar.

Vissa folkskolinspektörer har framhållit, att, då lärare anställs för tjänstgöring i två eller flera skoldistrikt, distrikten borde i förekommande fall få resekostnaderna ersatta av staten eller i varje fall erhålla bidrag av statsmedel härtill. Härvid har, bland annat, åberopats bestämmelserna om ersättning åt övningslärare vid resa i samband med fyllnadstjänstgöring. Det kan givetvis med visst fog göras gällande, att en del av nu ifrågavarande lärares tjänstgöring fullgöres som fyllnadstjänstgöring och att det med hänsyn härtill kan vara motiverat, att bidrag utgår till resekostnaderna även i dylika fall. Ett ytterligare och starkare skäl härför synes vara, att skoldistriktet genom inrättande av lärartjänster av ifrågavarande slag till följd av det ökade bidraget till lärarnas avlöning åsamkas ganska betydande merkostnader; timlärararvoden i kunskapsämnen utgår ju helt av statsmedel. Skall distrikten därutöver helt bestrida kostnaderna för lärarnas resor, då sådana förekommer, kan det befaras, att distrikten på grund av de ökade kostnaderna anser sig icke kunna eller böra vidtaga sådana för undervisningens ordnande erforderliga åtgärder, som i utredningen föreslås och som syftar till att bereda distrikten större möjligheter att erhålla för denna undervisning kompetenta lärare. Det synes därför angeläget, att skoldistriktens kostnader icke blir så stora, att distrikten av ekonomiska skäl väljer från undervisningssynpunkt mindre tillfredsställande anordningar. Utifrån här anförda synpunkter synes det skäligt och även av förhållandena påkallat, att bidrag av statsmedel utgår till resekostnader i här

berörda fall. Någon större erfarenhet rörande storleken av dessa kostnader har ännu icke vunnits. Vissa folkskolinspektörer har emellertid uppgivit beräknade kostnader för ett antal fall. I flertalet angivna fall varierar dessa mellan 200 och 400 kronor. I en del fall beräknas dock kostnaderna till högre belopp.

Ett ställningstagande till frågan om statsbidragets storlek bör ske under hänsynstagande till följande synpunkter. En av förutsättningarna för att anordningen med en för två eller flera skoldistrikt gemensam lärartjänst skall befinnas lämplig är, att skolorna, i vilka läraren har att fullgöra sin tjänstgöring, är belägna på icke alltför långt avstånd från varandra och att resorna mellan skolorna kan ordnas på ett tillfredsställande sätt. Långa och besvärliga resor torde nämligen helt naturligt dels inverka menligt på vederbörande lärares arbetsprestationer i skolan och således även bli till men för undervisningen, dels ock medföra alltför höga resekostnader. Man torde visserligen kunna utgå från att anordningar, som skulle medföra dylika konsekvenser, icke skall medgivas, men statsbidraget synes likväl böra bestämmas till ett sådant belopp och bestämmelserna därom ges sådan utformning, att i möjligaste mån ändamålsenliga anordningar vidtages.

2. Inrättande i vissa fall av icke-ordinarie folkskollärartjänst, vars innehavare må fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet i slöjd.

I förutnämnda skrivelse den 27 november 1951 föreslog *skolöverstyrelsen*, bland annat, att i skoldistrikt med distriktsöverlärare, där svårigheter att ordna undervisningen i överlärarens avdelning förelåg men anordningen med en för två distrikt gemensam tjänst ej kunde tillämpas, skulle med folkskolinspektörens medgivande för högst ett år i sänder få inrättas icke-ordinarie folkskollärartjänst, vars innehavare skulle kunna fullgöra högst 10 veckotimmar av sin tjänstgöringsskyldighet i slöjd. Som nämnts bifölls ej detta förslag av statsmakterna.

I överstyrelsens skrivelse anfördes bland annat följande.

Det finnes icke vare sig förbud mot eller medgivande till att i folkskollärares undervisningsskyldighet inräkna slöjdundervisning. Ett av regeringsrätten den 23 oktober 1951 meddelat utslag (Anundsjö skoldistrikt) synes emellertid innebära, att i lärares fullgörande av undervisningsskyldighet ej må inräknas slöjdundervisning.

Att slöjd är ett övningsämne synes ej böra utgöra hinder för att slöjdundervisning i visst fall inräknas i folkskollärares undervisningsskyldighet. De flesta folkskollärare inräknar nämligen undervisning i övningsämnena teckning, sång och gymnastik i sin undervisningsskyldighet. Förekommer ämnesbyte, kan detta ske i ganska stor utsträckning. Slöjden intar dock sätillvida en särställning, att den ej tillhör de allmänt obligatoriska ämnena.

Den allvarligaste invändningen mot inräknande av slöjdundervisning i undervisningsskyldigheten torde vara av ekonomisk art: slöjdarvodet är lägre än arvodet för övriga ämnen. De ekonomiska konsekvenserna för statsverkets del är dock så ringa, att de ej bör inge betänkligheter. I vissa fall kan anordningen medföra kostnadsminskning för statsverket.

Utredningsmannen.

Av utredningsmannens undersökning har framgått, att möjligheten att inrätta icke-ordinarie lärartjänst, vars innehavare skulle få fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet i slöjd, i hög grad skulle bidra till undanröjande av föreliggande svårigheter vid ordnandet av förut berörda undervisning. Det kan sägas, att en bestämmelse, som möjliggör en dylik anordning, utgör ett viktigt för att icke säga ett nödvändigt komplement till redan befintliga och nu föreslagna bestämmelser om inrättande av för flera skoldistrikt gemensamma tjänster. Detta gäller givetvis även beträffande en del fall, då sagda undervisning kan ordnas genom inrättande av tjänst, vars innehavare har full tjänstgöring inom ett skoldistrikt. Några exakta uppgifter om i vilken omfattning ifrågavarande anordning skulle komma att tillämpas kan icke lämnas, men av de uttalanden, som gjorts av flera folkskolinspektörer, synes man kunna draga den slutsatsen, att så skulle kunna ske i ganska stor utsträckning. Av dessa uttalanden har också framgått, att lärarens undervisning i slöjd i många fall skulle behöva omfatta endast ett fåtal timmar.

Vad angår frågans principiella innebörd bör den omständigheten, att slöjd är ett övningsämne, icke utgöra hinder för att slöjdundervisning i vissa fall och i viss omfattning får inräknas i folkskollärares undervisningsskyldighet. Så får ske beträffande andra övningsämnen, såsom teckning, sång och gymnastik. Visserligen tillhör slöjden icke de i § 12 folkskolestadgan angivna obligatoriska ämnena i folkskolan men icke heller det förhållandet synes böra tillmätas avgörande betydelse vid frågans bedömande.

Principen, att slöjd får inräknas i lärares undervisningsskyldighet, har i vissa fall redan vunnit tillämpning. Enligt bestämmelserna i § 3 kungörelsen 1946: 309 om fyllnadstjänstgöring för lärare i folk- och småskolor skall, därest sådan tjänstgöring ej kan uttagas på annat i kungörelsen angivet sätt, lärarens tjänstgöringsskyldighet utnyttjas för meddelande av undervisning i slöjd, för vilken statsbidrag kan utgå. I dylika fall får alltså undervisning i slöjd inräknas i folk- och småskollärares undervisningsskyldighet.

Även i andra skolformer har nämnda princip vunnit tillämpning. Enligt 23 § 4 mom. folkhögskolestadgan må, efter medgivande av skolöverstyrelsen, undervisning i övningsämnen — ämnet slöjd ej undantaget — ingå i ämneslärartjänst med högst en tredjedel av det för läraren fastställda veckotimtalet, därest läraren är villig fullgöra sådan undervisning.

Enligt 15 § tredje stycket kungl. brev den 8 juni 1951 med särskilda bestämmelser för budgetåret 1951/54 beträffande försöksverksamheten inom vissa skoldistrikt m. m. må i heltidstjänst för ämneslärare inräknas undervisning i övningsämnen med högst en tredjedel av det sammanlagda antalet veckotimmar på tjänsten. Med övningsämne avses där slöjd, teckning, sång och gymnastik.

Statsmakterna har alltså, vad beträffar såväl folk- och småskolor i allmänhet som folkskolor inom skoldistrikt med försöksverksamhet ävensom folkhögskolor, godtagit principen att i lärartjänst i vissa fall får inräknas övningsämnen — däribland ämnet slöjd — vilka eljest icke kan anses tillhöra den ämneskrets, som ingår i respektive tjänster. Från principiell synpunkt synes sålunda inga bärande skäl kunna anföras mot att ämnet slöjd får, där särskilda förhållanden så påkallar, i viss omfattning inräknas i folkskollärares undervisningsskyldighet.

Beträffande de ekonomiska konsekvenserna av ifrågavarande anordning erinras om att arvodet för undervisning i slöjd är lägre än ersättningen för undervisning i kunskapsämnen. Om i stället för timlärare anställs en icke-ordinarie folkskollärare, i vars undervisningsskyldighet får inräknas även slöjdundervisning i viss omfattning, kommer ersättningen för sistnämnda undervisning att utgå med högre belopp än det timarvode, som är fastställt för sådan undervisning. Anordningen medför alltså i regel en kostnadsökning för såväl staten som skoldistriktet. Storleken av denna kostnadsökning är beroende av det antal slöjdtimmar, som får inräknas i lärarens undervisningsskyldighet. För statens vidkommande stegras kostnaderna i samma mån som slöjdtimmarnas antal ökar. Beträffande skoldistriktet blir förhållandet omvänt, beroende på att statsbidrag utgår med 78 procent av timarvode för slöjdundervisning, medan däremot timarvode för undervisning i kunskapsämnen utgår helt av statsmedel.

Följande exempel belyser den kostnadsökning, som under vissa angivna förutsättningar kan uppkomma vid anställande av extra ordinarie folkskollärare i stället för timlärare.

Såsom redan angivits uppkommer de i tabellen angivna kostnadsökningarna för statsverket under, bland annat, den förutsättningen, att avlöning

Jämförelse beträffande kostnaderna för

1) avlöning åt extra ordinarie folkskollärare och 2) timlärararvoden, då distriktsöverlärarens undervisningsskyldighet fastställts till A) 10 vkt, B) 7 vkt och C) 5 vkt, och i övrigt under följande förutsättningar: 39 veckors årlig lästid (214 dagar = 35 2/3 veckor effektiv lästid); ortsgrupp 3; hyresgrupp 2. Avlöning enligt lönegrad Ce 19: 19. Timlärararvode i slöjd TC 10, i andra ämnen TC 17. Fyllnadstjänstgöringen i slöjd omfattar samma veckotimalt som distriktsöverlärarens undervisningsskyldighet. Vid beräkningarna har bortsetts från eventuellt utgående språktillägg, kallortstillägg och barntillägg.

	Avlöning Arvoden		Kostnader för		
			Statsverket		Skol- distriktet
	Kronor	Summa kronor	Kronor	Summa kronor	Kronor
A) Distriktsöverlärarens undervisningsskyldighet = 10 vkt					
1) Avlöning åt feo		10 932		9 632	1 300
2) Arvoden åt timlärare i slöjd $35\frac{2}{3} \times 10 \times 7:25 =$	2 586		2 017		569
i andra ämnen $35\frac{2}{3} \times 20 \times 9:55 =$	6 812	9 398	6 812	8 829	
<i>Kostnadsökning</i> för avlöning åt e. o. folkskollärare		1 534		803	731
B) Distriktsöverlärarens undervisningsskyldighet = 7 vkt					
1) Avlöning åt feo		10 932		9 632	1 300
2) Arvoden åt timlärare i slöjd $35\frac{2}{3} \times 7 \times 7:25 =$	1 810		1 412		398
i andra ämnen $35\frac{2}{3} \times 23 \times 9:55 =$	7 834	9 644	7 834	9 246	
<i>Kostnadsökning</i> för avlöning åt e. o. folkskollärare		1 288		386	902
C) Distriktsöverlärarens undervisningsskyldighet = 5 vkt					
1) Avlöning åt feo		10 932		9 632	1 300
2) Arvoden åt timlärare i slöjd $35\frac{2}{3} \times 5 \times 7:25 =$	1 293		1 009		284
i andra ämnen $35\frac{2}{3} \times 25 \times 9:55 =$	8 515	9 808	8 515	9 524	
<i>Kostnadsökning</i> för avlöning åt e. o. folkskollärare		1 124		108	1 016

utgår till vederbörande lärare enligt lönegrad Ce 19, löneklass 19. Fullgöres tjänstgöringen av lärare, som uppflyttats i högre löneklass, blir självfallet kostnadsökningen något större. Å andra sidan kommer ett antal dylika tjänster att uppehållas av extra lärare med placering i lönegrad Cg 17. För närvarande uppgår skillnaden mellan lönebeloppen för extra ordinarie lärare i löneklass Ce 19 och extra lärare i löneklass Cg 17 till 900 kronor. Om i de i tabellen under A, B och C angivna fallen lönen beräknats för extra lärare, skulle i stället för kostnadsökningarna å respektive 803, 386 och 108 kronor ha uppkommit kostnadsminskningar för statsverket med i avrundade tal respektive 100, 500 och 800 kronor. Inrättande av en icke-ordinarie folkskollärartjänst, vars innehavare äger att i sin undervisningsskyldighet inräkna undervisning i slöjd i viss omfattning, kommer alltså i en del fall att medföra en kostnadsökning för statsverket och i en del fall en kostnadsminskning. Under beaktande av att effektivt verkande åtgärder är nödvändiga för avhjälpande av svårigheterna att ordna den undervisning, från vilken överlärare befriats, synes de ekonomiska konsekvenserna icke vara av den art, att de bör anses utgöra hinder för anordningens genomförande.

Den omständigheten, att folkskollärare kommer att få högre ersättning för sin slöjdundervisning än övningslärare i slöjd, finner utredningsmannen icke kunna få några konsekvenser beträffande löner och arvoden till slöjdlärare. Den ifrågakommande anordningen påkallas av särskilda förhållanden och skall få tillämpas endast efter särskilt medgivande. Det torde icke heller vara möjligt att lösa ersättningsfrågan på annat sätt än att lärare, som fullgör sådan undervisning, erhåller för icke-ordinarie folkskollärare fastställd lön.

I många fall fordras endast ett fåtal slöjdtimmar för att läraren skall få full tjänstgöring. Enligt en för fem inspektionsområden gjord undersökning beräknas sammanlagt ett 30-tal lärartjänster, vari jämväl undervisning i slöjd skulle ingå, kunna inrättas inom dessa områden; varje tjänst skulle vara gemensam för två eller flera skoldistrikt. För att bereda innehavarna av dessa tjänster full tjänstgöring skulle beträffande tjänsterna i fyra inspektionsområden erfordras, att varje lärare meddelade undervisning i slöjd högst 5 veckotimmar, och beträffande tjänsterna i ett inspektionsområde omkring 8 veckotimmar. Det finnes emellertid en del fall, där ett högre timental erfordras. Utredningsmannen har kommit till den uppfattningen, att det av skolöverstyrelsen framförda förslaget, att i lärarnas undervisningsskyldighet skall få inräknas det antal veckotimmar i slöjd — dock högst tio — som motsvarar distriktsöverlärarens undervisningsskyldighet, skulle göra det möjligt för det stora flertalet skoldistrikt, där ifrågakommande anordning kan ifrågakomma, att på ett tillfredsställande sätt lösa denna fråga.

I det föregående har berörts endast sådana fall, då lärarens tjänstgöring direkt avser den undervisning, från vilken överläraren befriats. Undantagsvis kan dock inträffa sådana fall, där det vore från undervisningssynpunkt lämpligt, att undervisning i slöjd finge inräknas i annan lärares undervisningsskyldighet. I dylika fall bör det vara möjligt för skoldistrikt att låta den fyllnadstjänstgöring i slöjd, som kräves för att en icke-ordinarie lärare, varom här är fråga, skall kunna beredas full tjänstgöring, fullgöras av annan lärare, mot att den icke-ordinarie läraren under motsvarande antal timmar meddelar undervisning i kunskapsämnen, eventuellt i engelska.

3. Inrättande i vissa fall av icke-ordinarie folkskollärartjänst, vars innehavare må fullgöra viss del av sin undervisnings-skyldighet i statlig eller högre kommunal skola.

Enligt 13 § av de i kungl. brev den 8 juni 1951 meddelade särskilda bestämmelserna beträffande försöksverksamheten inom vissa skoldistrikt gäller följande.

Folkskollärare, som har sin huvudsakliga tjänstgöring å försöksskolans mellanstadium (klasserna 3—6) eller inom folkskolan i övrigt, må, efter medgivande av statens folkskolinspektör, fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet inom försöksskolans högstadium eller i statlig eller högre kommunal skola.

Sådan tjänstgöring skall ej medföra nedsättning av det timantal, vartill hans undervisningsskyldighet som folkskollärare uppgår. För varje undervisningstimme inom det högre stadiet skall emellertid utgå särskild ersättning utöver lön med 1 krona.

Utredningsmannen.

En kombination av undervisningstimmar i statlig eller högre kommunal skola och sådana undervisningstimmar i folkskola, från vilka distriktsöverlärare befriats, skulle i vissa fall möjliggöra anställande av icke-ordinarie folkskollärare med full tjänstgöring och därmed underlätta ombesörjandet av ifrågavarande undervisningstimmar i folkskolan.

Beträffande folkskolinspektörens medgivande till anordningens genomförande bör tillämpas samma bestämmelser, som föreslagits skola gälla i fråga om inrättande av sådana icke-ordinarie folkskollärartjänster, som avses i föregående avsnitt. Läraren skall ha sin huvudsakliga tjänstgöring förlagd till folkskolan. Annan maximering av antalet undervisningstimmar i den högre skolan, än den som indirekt följer härav, synes icke böra ske. Ingår i tjänsten undervisning i slöjd, synes dock härutöver böra stadgas, att dylik undervisning får omfatta sammanlagt högst tio veckotimmar.

I fråga om fördelning av kostnader för tjänsten i nu berörda fall bör enkla och lättillämpade bestämmelser gälla. Avlöning bör utgå och statsbidrag sökas enligt för folkskollärartjänst eljest gällande bestämmelser. Fullgöres tjänstgöringen vid högre kommunal skola, synes anledning ej föreligga att fördela lönekostnaderna för tjänsten mellan folkskolan och den högre skolan. För kommunen torde nämligen en sådan fördelning icke ha någon större betydelse från ekonomisk synpunkt. Den högre kommunala skolan synes dock lämpligen böra svara för samt utbetala den särskilda ersättning om 1 krona per undervisningstimme, som skall utgå till läraren. Fullgöres viss del av tjänstgöringen vid en statlig skola, kan visserligen skäl anföras för att denna skola borde bidra till de kostnader för tjänsten, som ej täckes av statsbidrag, i förhållande till det antal timmar, läraren fullgör vid skolan. Emellertid intager en kommun, i vilken finnes en högre statlig skola, på grund därav en i ekonomiskt avseende mera gynnad ställning än en kommun med en högre kommunal skola. Det åligger nämligen sistnämnda kommun att bidra med, förutom fortlöpande avgifter för pension, 22 procent av kostnaderna för löner och arvoden till samtliga lärare vid den högre skolan, medan en kommun med en statlig

skola är helt befriad från dylika bidrag. Det torde vidare uppmärksammas, att skoldistriktet bör erhålla fullt statsbidrag till tjänsten. Vid en kostnadsfördelning mellan skolorna skulle alltså hänsyn tagas endast till skoldistriktets egna utgifter för tjänsten. Då därtill kommer att tjänstgöringen vid den statliga skolan i regel torde komma att omfatta endast ett mindre antal veckotimmar, skulle det bidrag från den statliga skolan, som kunde komma i fråga, bli av ringa ekonomisk betydelse för skoldistriktet. Samma bestämmelser bör därför gälla vare sig den i skoldistriktet anställde läraren fullgör tjänstgöring vid högre kommunal skola eller vid statlig skola.

4. Statsbidrag till folkskollärartjänst, då antalet tjänster överstiger antalet läraravdelningar i skoldistriktet.

Utredningsmannen.

Vid inrättande av sådan icke-ordinarie folkskollärartjänst — för ett skoldistrikt eller gemensam för två eller flera skoldistrikt — vars innehavare skall fullgöra sin undervisningsskyldighet eller viss del därav på sätt som i föregående tre avsnitt föreslagits, kommer antalet lärartjänster i det skoldistrikt, där tjänsten inrättas eller placeras, i regel att överstiga antalet läraravdelningar i distriktet. På grund av nämnda förhållande har fråga uppkommit, huruvida statsbidrag kan utgå till flera tjänster i ett skoldistrikt än som motsvarar antalet läraravdelningar i samma distrikt. Skolöverstyrelsen har behandlat denna fråga i sin förutnämnda skrivelse den 27 november 1951 och därvid konstaterat, att något direkt uttalat medgivande till statsbidrag i dylikt fall icke finnes i gällande bestämmelser men att å andra sidan förarbetena till 1942, 1947 och 1948 års avlösningsreglementen för folkskolan och till kungörelsen 1948: 208 angående statsbidrag till avlönande av folk- och småskollärare m. m. ej synes innehålla uttalanden, som tyder på att frånvaron av direkt uttalat medgivande bör uppfattas som förbud. Departementschefen har i propositionen 1952: 203 anfört, att han delade skolöverstyrelsens uppfattning, att statsbidrag är möjligt i här avsedda fall.

Utredningsmannen erinrar om att i något över ett hundratal fall, där överlärarens undervisningsskyldighet nedsatts i sådan omfattning, att särskild lärare kunnat anställas med full tjänstgöring, vilken omfattar dels den undervisning, från vilken överläraren befriats, dels ock viss fyllnads-tjänstgöring, statsbidrag har utgått och utgår till skoldistrikt för en lärartjänst utöver antalet läraravdelningar. Särskilda bestämmelser om rätt till statsbidrag i dylika fall synes icke ha ansetts erforderliga.

Även de av utredningsmannen föreslagna lärartjänsterna skall inrättas för att möjliggöra ordnandet på ett tillfredsställande sätt av den undervisning, från vilken överlärare befriats. Om inrättande av lärartjänst av ifrågavarande slag kommer att medgivas, vill det synas som om statsbidrag lika självfallet bör utgå till dylik tjänst. Utredningsmannen anser sig emellertid böra föreslå, att författningsbestämmelser av sådan innebörd utfärdas, att det blir fullt klarlagt, att statsbidrag i nu berörda fall skall kunna utgå.

IV. Kostnadsberäkningar.

Utredningsmannen.

Statsverkets merkostnader. I fråga om tjänst, som är gemensam för två eller flera skoldistrikt, utgår utredningsmannen från skillnaden mellan lönen i löneklass 20 och timpläraryrvede enligt TC 17 (kunskapsämnen). Med hänsyn tagen till löneklassuppflyttningar och till variationer på grund av dyrortsgrupperingen räknar utredningsmannen med en genomsnittlig kostnadsökning för varje dylik tjänst av 1 500 kronor per år. Skoldistriktens andel härav kan beräknas till i medeltal 1 400 kronor. Merkostnaden för statsverket, som eljest bestrider hela kostnaden för nyss angivet timarvede, blir sålunda 100 kronor. Därtill bör läggas bidrag till lärares resekostnader med genomsnittligt 250 kronor per tjänst. Totalt kan alltså merkostnaden för statsverket beräknas uppgå till omkring 350 kronor för en icke-ordinarie folkskollärartjänst av nu ifrågakommande slag. Utredningsmannen anser sig kunna uppskattningsvis beräkna antalet tjänster till 150, därest de av honom framlagda förslagen genomföres. De sammanlagda merkostnaderna för statsverket för här avsedda tjänster kan alltså beräknas till 52 500 kronor.

Beträffande merkostnaderna för tjänster, vars innehavare skulle fullgöra viss del av sin undervisning i slöjd, utgår utredningsmannen — under betoning av svårigheten att härvidlag ställa några prognoser — vid sina kostnadsberäkningar från att ett 100-tal dylika tjänster kommer att inrättas med genomsnittligt 7 slöjdtimmar för varje tjänst. Under dessa förutsättningar utgör kostnadsökningen för statsverket enligt den förut återgivna tablan i avrundat tal 400 kronor per tjänst eller för 100 tjänster 40 000 kronor.

Utredningsmannen förutsätter, att tjänster, vilkas innehavare skulle kunna fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet vid statlig eller högre kommunal skola, till en början kommer att inrättas till ett mycket ringa antal. Statsverkets merkostnader för dessa tjänster blir därför så obetydliga, att man i detta sammanhang synes kunna helt bortse från desamma.

S k o l d i s t r i k t e n s m e r k o s t n a d e r. Beträffande tjänst, vars innehavare skulle kunna fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet i slöjd, kommer kostnadsökningen för skoldistriktet under de vid beräkningen av merkostnaden för statsverket angivna förutsättningarna att uppgå till omkring 900 kronor. Vad sedan angår tjänst, som är gemensam för två eller flera skoldistrikt, har den genomsnittliga merkostnaden för skoldistriktet för sådan tjänst beräknats till 1 400 kronor. Detta innebär, att merkostnaden för varje distrikt blir, om tjänsten är gemensam för två distrikt, omkring 700 kronor och, om tjänsten är gemensam för tre distrikt, omkring 465 kronor. Härtill kan dock i en del fall komma vissa utgifter för resekostnader, som ej täckes av statsbidrag. Vid dessa beräkningar har emellertid utgångspunkten varit, att före tjänstens inrättande anställda timplärare meddelat undervisning endast i kunskapsämnen och att sålunda timpläraryrvodena helt utgått av statsmedel. Har däremot slöjd till någon del ingått i sagda undervisning och skoldistriktet alltså fått svara för viss del av de för slöjdundervisningen utgående timpläraryrvodena, blir skoldistriktets merkostnader för den icke-ordinarie folkskollärartjänsten lägre

än vad ovan angivits. Vad nu sagts gäller även beträffande merkostnader för tjänst, vars innehavare skall kunna fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet i statlig eller högre kommunal skola. Härvid är dock att märka, att i regel endast ett skoldistrikt kommer att svara för merkostnaden för sådan tjänst.

V. Remissyttranden.

Skolöverstyrelsen och *folkskolinspektörerna* samt *lärarförbunden* biträder i det stora hela utredningsmannens förslag. *Skolöverstyrelsen* betonar vikten av att de föreliggande problemen får en tillfredsställande lösning och anför i detta hänseende följande.

Å ena sidan ha distriktsöverlärarna så omfattande och betydelsefulla pedagogiska och administrativa uppgifter vid sidan om sin undervisning, att de icke böra se sig nödsakade att åtaga sig någon del av den undervisning, från vilken de befriats i sin egenskap av distriktsöverlärare. Å andra sidan uppstår på grund av distriktsöverlärarnas befrielse från viss undervisning organisatoriska problem, vilka — därest de ej löses på ett fullgott sätt — få så ogynnsamma pedagogiska verkningar, att befogat missnöje hos målsmännen kan befaras och i en del fall redan har uppträtt. Undanröjandet av de svårigheter, som äro förknippade med att distriktsöverlärarna ha lägre undervisningsskyldighet än övriga folkskollärare, medför vissa kostnadsökningar för kommun och stat, men överstyrelsen anser det ofrånkomligt, att ekonomiska hänsyn i någon mån få vika för betydelsefulla pedagogiska krav.

Statskontoret och *statens lönenämnd* riktar erinringar främst mot det föreslagna upphävandet av de s. k. karensvillkoren för innehavare av gemensam lärartjänst och mot den föreslagna löneställningen i vissa fall för dylik lärare. *Riksräkenskapsverket* anför, att ökade möjligheter att inrätta icke-ordinarie folkskollärartjänster torde kunna medföra att folkskollärare åliggande fyllnadstjänstgöring icke kan utnyttjas av skoldistriktet. Ämbetsverket ifrågasätter därför om icke folkskolinspektören vid sin prövning av skoldistrikts framställning om inrättande av nu föreslagna icke-ordinarie tjänster särskilt bör tillse i vad mån de svårigheter, som förefinnes för undervisningens ordnande i första hand kan lösas genom utnyttjande av fyllnadstjänstgöring. Vid dylik prövning bör folkskolinspektören även ha uppmärksamheten riktad på att framställning om inrättande av sådan icke-ordinarie tjänst icke föranletts av ytterligare nedsättning i ordinarie eller icke-ordinarie folkskollärares undervisningsskyldighet.

I det följande redogör jag i detalj endast för sådana erinringar i remissyttrandena, som på nuvarande stadium är av betydelse för Kungl. Maj:ts ståndpunktstagande till utredningsförslaget.

Beträffande förslaget om inrättande av för två eller flera skoldistrikt gemensam icke-ordinarie tjänst erinrar

skolöverstyrelsen om att sådan tjänst torde kunna inrättas för skoldistrikt, tillhörande skilda inspektionsområden, varför vederbörande folkskolinspektörer bör ha att samråda med varandra vid utövande av sin beslutanderätt i frågan. Några *folkskolinspektörer* ifrågasätter, huruvida ej distrikten bör vara skyldiga att inrätta gemensam tjänst, om folkskolinspektören så bestämmer.

I fråga om upphävandet av karensvillkoren för här avsedd lärare och uppflyttning av dylik lärare i lönegrad Ce 21, då han fyller villkoren för behörighet till ordinarie tjänst, anför *statskontoret*, att nya undantag från karensbestämmelserna måste komma att motverka syftet med nu gällande föreskrifter i ämnet. Med hänsyn härtill och till nuvarande möjligheter för folkskollärare att i vart fall ej senare än andra tjänstemannagrupper erhålla pensionsberättigande tjänst kan statskontoret icke tillstyrka förslaget i denna del, liksom ämbetsverket ej heller är berett att förorda, att extra ordinarie lärare efter viss tids tjänstgöring placeras i lönegrad med samma ordningsnummer som ordinarie lärare. *Statens lönenämnd* framför principiella betänkligheter mot förslaget på dessa punkter och ifrågasätter, om åtgärderna skulle i en tid av lärarbrist komma att helt leda till åsyftat resultat. Då emellertid godtagbara skäl anförts för förslaget i denna del och då särskilda olägenheter för läraren måste anses vara förenade med tjänstgöring i flera skoldistrikt, vill lönenämnden icke motsätta sig bifall till förslaget. Nämnden framhåller dock, att därest anordningen kommer att genomföras inom skoldistrikt, där en lästid av 36 4/7 veckor övergångsvis tillämpas, högre löneställning icke bör komma ifråga än Ce 20. Lönenämnden förutsätter vidare, att berörda lärare i Ce 21 (Ce 20) i löneturs-hänseende betraktas, som om tillträde skett av motsvarande ordinarie tjänst. Även *folkskolläraryförbunden* och *överläraryförbundet* framhåller, att tid, varunder läraren innehar extra ordinarie anställning i den högre lönegraden, bör för löneklassplacering få tillgodoräknas som om han varit ordinarie lärare.

Med hänsyn till att på statsverket kommer att falla hela kostnaden för de veckotimmar — högst tre — som bör få inräknas i gemensam lärares undervisningsskyldighet, därest tjänstgöringen föranleder långa och tidsödande resor, anser *statskontoret*, att skoldistriktet bör ha att utan bidrag av statsmedel gälda lärarens resekostnader.

Vad gäller inrättande av icke-ordinarie tjänst, vars innehavare må fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet i slöjd framhåller *statskontoret*, att ämbetsverket avstyrkt bifall till skolöverstyrelsens förutberörda förslag i ämnet. Ämbetsverket hyser alltjämt betänkligheter mot att åtgärder i detta hänseende vidtages, särskilt i betraktande av de kostnader för det allmänna som ett bifall till förslaget skulle medföra. Skulle det emellertid med hänsyn till svårigheterna att ordna den undervisning, varom är fråga, anses påkallat

att vidtaga åtgärder i angivet syfte, bör enligt statskontorets mening fyllnadstjänstgöringen i slöjd begränsas till 5 veckotimmar. Några folkskolläroinspektörer anser å andra sidan, att det av utredningsmannen föreslagna högsta timtalet för ifrågavarande undervisning i slöjd, 10 veckotimmar, i undantagsfall bör få överskridas.

Skolöverstyrelsen anser, att, då här avsedd icke-ordinarie lärares fyllnadstjänstgöring i slöjd fullgöres av annan lärare, den icke-ordinarie läraren bör få meddela undervisning i »annat ämne», ej blott — såsom utredningsmannen föreslagit — i »kunskapsämne».

Folkskolläraryförbunden och *överläraryförbundet* anser sig ej kunna godtaga utredningsmannens förslag, att icke-ordinarie lärares tjänstgöring vid statlig eller högre kommunal skola icke skall föranleda nedsättning av det timtal, vartill lärarens undervisningskyldighet som folkskollärare uppgår. Läraryförbunden vill ej heller acceptera, att ersättningen för dylik tjänstgöring bestämmes till endast en krona per undervisningstimme.

I en särskild skrift har *läroverkslärares riksförbund* anfört vissa principiella och praktiska skäl mot införande av den föreslagna bestämmelsen om fyllnadstjänstgöring i högre skola. Förbundet vill emellertid ej motsätta sig anordningen, om den kan vara av något värde för folkskolan, men förutsätter därvid, att folkskollärare icke skall ha företrädesrätt till tjänstgöring i högre skola vare sig i fråga om tillträde till eller kvarblivande i sådan tjänstgöring eller eljest.

Av utredningsmannen ifrågasatta författningsbestämmelser rörande statsbidrag till folkskollärarytjänst, då antalet tjänster överstiger antalet läraravdelningar i skoldistriktet bör enligt *skolöverstyrelsen* utformas så, att statsbidrag må utgå jämväl för lärarytjänster, som inrättas genom sammanläggning av undervisning, för vilken eljest skulle utgått statsbidrag till timlärarytjänst, även om till följd därav antalet tjänster överstiger antalet inom distriktet i vederbörlig ordning beslutade läraravdelningar.

VI. Departementschefen.

Den nya kommunindelningen har medfört, att det stora flertalet skoldistrikt omfattar tio eller flera läraravdelningar och alltså har distriktsöverlärare. Antalet skoldistrikt och därav antalet distrikt med distriktsöverlärare utgjorde före kommunindelningsreformen 2 501 respektive 669. Motsvarande siffror efter den 1 januari 1952 är 1 034 och 961. Den med kommunsammanslagningen genomförda förstoringen av skoldistriktet har medfört ej blott ett väsentligt större antal distriktsöverlärare utan även

i allmänhet ett högre antal läraravdelningar inom distrikten med därav följande ytterligare nedsättning av överlärarnas undervisningsskyldighet.

Dessa omständigheter har accentuerat svårigheterna att på ett tillfredsställande sätt anordna den undervisning, från vilken distriktsöverlärarna befriats. För att avhjälpa dylika svårigheter må i enlighet med beslut av 1952 års riksdag under vissa förutsättningar och villkor inrättas icke-ordinarie folkskollärartjänst, gemensam för två angränsande skoldistrikt. Innehavare av sådan tjänst fullgör den undervisning, varifrån överlärarna i de båda distrikten befriats.

Den nu föreliggande utredningen innehåller förslag till ytterligare anordningar för att förbättra möjligheterna att på ett tillfredsställande sätt ombesörja den undervisning, från vilken distriktsöverlärare befriats. Som en bakgrund till sina förslag har utredningsmannen lämnat en redogörelse för de anordningar, som för närvarande tillämpas i skoldistriktet för bestående av ifrågavarande undervisning. Av redogörelsen framgår, att för två skoldistrikt gemensam lärartjänst inrättats i 27 fall. Denna anordning avses dock framdeles skola tillämpas i större omfattning. I övrigt bestrides ifrågavarande undervisning huvudsakligen genom fyllnadstjänstgöring eller av timlärare. Vad utredningsmannen anfört om de med dessa sistnämnda anordningar ofta förenade olägenheterna har vitsordats av skolöverstyrelsen och folkskolinspektörerna. Såsom utredningsmannen anfört, måste det anses som en angelägenhet av vikt, att ytterligare åtgärder vidtages i syfte att bereda skoldistriktet vidgade möjligheter att tillfredsställande ordna förevarande undervisning. Det får emellertid ej undanskymmas att, såsom riksräkenskapsverket framhållit, skoldistriktet givetvis har att för ifrågavarande ändamål i första hand utnyttja den fyllnadstjänstgöring, som lärare i distriktet kan vara skyldig att fullgöra. De särskilda anordningar, som jag ämnar föreslå i det följande, bör ej heller tillgripas, när undervisningen kan tillfredsställande ordnas genom att distriktets lärare eller andra för ändamålet mera varaktigt tillgängliga och kompetenta personer anlitas som timlärare. Några allmängiltiga regler för valet mellan olika alternativ för undervisningens ombesörjande torde dock svårligen kunna uppställas, utan valet bör ske med utgångspunkt i förhållandena i varje särskilt fall.

Utredningsmannen har påvisat att anordningen med gemensam lärartjänst kan få vidgad tillämpning, om dylik tjänst får vara gemensam även för flera än två skoldistrikt och om beträffande distriktens geografiska belägenhet endast kräves, att de är varandra närbelägna. En dylik utvidgning av möjligheterna att för här avsett ändamål inrätta gemensam icke-ordinarie lärartjänst anser jag lämplig, liksom jag också biträder utredningsmannens förslag, att giltigheten för folkskolinspektörens medgivande till tjänstens bestånd bör kunna utsträckas till längst tre år för varje gång. Med anledning av vad skolöverstyrelsen anfört,

vill jag framhålla, att gemensam tjänst givetvis bör kunna inrättas utan hinder av att de berörda skoldistrikt tillhör skilda inspektionsområden.

De åtgärder som utredningsmannen föreslagit i syfte, att rekryteringen av de för två eller flera skoldistrikt gemensamma lärartjänsterna skall underlättas, synes väl motiverade med hänsyn till de särskilda olägenheter, som måste vara förenade med tjänstgöringen på gemensam tjänst och som utan några motsvarande förmåner för tjänst innehavaren måste antagas förorsaka ofta återkommande lärarbyten med därav följande brister i kontinuiteten i undervisningen. Jag biträder utredningsmannens förslag i förevarande hänseende och tillstyrker alltså, att innehavare av gemensam tjänst undantages från de eljest gällande s. k. karensvillkoren för erhållande av extra ordinarie tjänst, att innehavare av gemensam tjänst, då han uppfyller i folkskolestadgan föreskrivna villkor för behörighet till ordinarie tjänst, i den gemensamma tjänsten placeras i lönegrad med samma ordningsnummer, som gäller för ordinarie folkskollärartjänst, samt att här avsedd lärare, vars tjänstgöring i två eller flera skoldistrikt föranleder tidsödande resor, skall äga att enligt folkskolinspektörens prövning i sin undervisningsskyldighet inräkna viss del av den tid, som åtgår för nämnda resor, dock högst 3 veckotimmar. Såsom framhållits vid remissbehandlingen bör den tid, varunder lärare på gemensam tjänst innehar extra ordinarie anställning i lönegrad med samma ordningsnummer som gäller för ordinarie tjänst, i löneturshänseende få tillgodoräknas som om läraren innehaft ordinarie anställning.

Utredningsmannen har i detta sammanhang föreslagit införande av ett nytt statsbidrag på folkskoleväsendets område, nämligen bidrag till de resekostnader, som föranledes av gemensam lärares tjänstgöring i flera skoldistrikt. Ett starkt skäl för ett dylikt bidrag finner utredningsmannen vara, att skoldistrikt genom inrättande av gemensamma lärartjänster redan till följd av det ökade kommunala tillskottet till lärarnas avlöning ådrager sig ganska betydande merkostnader. Förslaget har i denna del avstyrkts av statskontoret. För egen del anser jag, att ett dylikt bidrag, utformat på sätt utredningsmannen angivit, visserligen skulle kunna bli en stimulans för skoldistrikt att för ifrågavarande undervisning inrätta gemensamma tjänster i stället för att välja den ur kommunal synvinkel billigare men från undervisningssynpunkt ofta mindre lämpliga utvägen att anställa timlärare för ändamålet. Med hänsyn till beloppets ringa storlek och då vidare förslag av allmänna statsbidragsutredningen om en rationalisering av statens bidragsgivning till primärkommunerna nu föreligger, är jag dock ej beredd att tillstyrka utredningsmannens förslag på denna punkt.

Mot en av tjänstgöringsförhållandena vid gemensam tjänst betingad mindre minskning av överlärarens undervisningsskyldighet en vecka med motsvarande höjning följande vecka har jag intet att erinra.

Den andra huvudpunkten i utredningsmannens förslag till åtgärder för

att möjliggöra en tillfredsställande anordning av den undervisning, från vilken distriktsöverlärare befriats, avser inrättande av icke-ordinarie folkskollärartjänst, vars innehavare må fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet i slöjd. Dylik tjänst bör enligt förslaget kunna inrättas såväl för ett skoldistrikt som för två eller flera skoldistrikt såsom gemensam tjänst. Det framhålles i utredningen, att en dylik anordning kan sägas utgöra ett nödvändigt komplement till övriga föreslagna anordningar. Ett flertal folkskolinspektörer har i sina remissyttranden särskilt framhållit ifrågasvarande åtgärd såsom den i många fall enda möjliga för att på ett tillfredsställande sätt ordna den undervisning, från vilken distriktsöverlärare befriats. Under åberopande av att statsmakterna på skilda områden av skolväsendet godtagit, att i lärartjänst i vissa fall får inräknas övningsämnen — däribland slöjd — vilka eljest icke kan anses tillhöra tjänstens ämneskrets, finner utredningsmannen hinder från principiell synpunkt ej möta för att slöjd vid särskilda förhållanden i begränsad omfattning inräknas i undervisningsskyldigheten för här avsedd icke-ordinarie folkskollärare. Beträffande de ekonomiska konsekvenserna av ett bifall till förslaget har utredningsmannen lämnat en ingående redogörelse. Den från vissa angivna utgångspunkter verkställda kostnadsjämförelsen utvisar, att avlöning åt extra ordinarie lärare i löneklass 19 i stället för timlärararvode för statsverket medför en merkostnad, som vid ett veckotimtal för slöjdundervisningen av 10, 7 och 5 belöper sig till i runda tal respektive 800, 400 och 100 kronor för år. Skoldistriktets merkostnader i samma fall uppgår till omkring 730, 900 och 1 000 kronor för år. Med beaktande av nödvändigheten av att effektivt verkande åtgärder vidtages för att avhjälpa svårigheterna att ordna den undervisning, från vilken distriktsöverlärare befriats, finner utredningsmannen de ekonomiska konsekvenserna icke vara av den art, att de bör lägga hinder i vägen för den ifrågasvarande anordningens genomförande.

Utredningsmannens förslag att i icke-ordinarie folkskollärartjänst skall få ingå slöjdundervisning kan jag från skolorganisatoriska och pedagogiska synpunkter i princip tillstyrka. Förslaget ger emellertid från lönetekniska synpunkter anledning till betänkligheter. Jag vill erinra om att folkskollärare för undervisning i slöjd uppbär timarvode efter TC 10 eller, vid särskild kompetens, efter TC 13. Vidare må påpekas, att ordinarie övningslärare i manlig slöjd alltefter kompetens är placerad i lönegrad Ca 18 eller Ca 16. Den verkställda utredningen ger emellertid vid handen, att åtgärder av det slag som utredningsmannen föreslagit är av betydelse för att skapa bättre möjligheter att tillfredsställande ombesörja den undervisning, från vilken distriktsöverlärare befriats. Jag har därför låtit undersöka, om icke utredningsmannens förslag skulle kunna jämkas, så att vid löneavvägningen eller på annat sätt hänsyn toges till att slöjdundervisningen kommer att utgöra en icke oväsentlig del av folkskollärartjänsten. Då det av olika skäl

icke är lämpligt att placera ifrågavarande tjänster i annan lönegrad än folkskollärartjänster i allmänhet, har jag stannat för att förorda en anordning, som innebär, att om slöjdtimmar till ett större antal skall ingå i en folkskollärartjänst, dessa slöjdlärartimmar beräknas motsvara ett lägre antal undervisningstimmar. Efter en skälighetsbedömning av frågan anser jag mig sålunda böra föreslå att, om på en viss tjänst antalet timmar med undervisning i andra ämnen än slöjd understiger 30 veckotimmar med mer än 3 men mindre än 7, i tjänsten skall ingå undervisning i slöjd icke blott det felande antalet veckotimmar utan därutöver 1 extra veckotimme. Är antalet felande undervisningstimmar 7 eller flera, bör i tjänsten ingå 2 extra veckotimmar i slöjd. Om exempelvis 24 veckotimmar i andra ämnen än slöjd står till förfogande, fordras för inrättande av en tjänst att antalet veckotimmar i slöjd uppgår till 7. Är antalet veckotimmar i andra ämnen än slöjd icke mer än exempelvis 20, skall antalet veckotimmar i slöjd uppgå till 12.

Den av utredningsmannen föreslagna anordningen, att den ifrågavarande slöjdundervisningen skulle få fullgöras av annan lärare vid vederbörande skola mot att den här avsedde icke-ordinarie läraren under motsvarande antal timmar skulle meddela undervisning i kunskapsämnena, anser jag mig ej kunna tillstyrka.

Vad utredningsmannen i övrigt föreslagit beträffande inrättande av icke-ordinarie folkskollärartjänst, vars innehavare må fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet i slöjd, har icke givit mig anledning till erinran.

Såsom en tredje åtgärd i syfte att underlätta möjligheterna att på ett tillfredsställande sätt anordna den undervisning, från vilken distriktsöverlärare befriats, har utredningsmannen föreslagit inrättande av icke-ordinarie folkskollärartjänst med skyldighet för innehavaren att fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet vid statlig eller högre kommunal skola. En dylik anordning är av praktiska skäl medgiven inom försöksdistrikten, där folkskollärare i försöksskola kan fullgöra viss undervisningsskyldighet även inom försöksskolans högstadium och där vidare visst utbyte av lärarkrafter mellan försöksskola och statlig eller högre kommunal skola kan ske. Att medge en dylik anordning jämväl i nu förevarande syfte möter enligt min mening vissa betänkligheter, särskilt med avseende å frågan om företrädesrätt till tjänstgöring i den högre skolan och beträffande varaktigheten av ett förordnande för folkskollärare till sådan tjänstgöring. I betraktande härav och då den föreslagna anordningen icke synes vara av större betydelse för här ifrågavarande syfte, har jag ej ansett mig böra förorda bifall till utredningsmannens förslag på denna punkt.

Vad slutligen gäller frågan, huruvida statsbidrag kan utgå till flera folkskollärartjänster än som motsvarar antalet läraravdelningar inom skoldistriktet, har jag, såsom tidigare angivits, i propositionen 1952:203

anslutit mig till den av skolöverstyrelsen uttalade uppfattningen, att så är möjligt. Därest riksdagen icke framställer någon erinran däremot, torde i statsbidragsförfattningen böra införas en uttrycklig bestämmelse om att statsbidrag kan utgå i här avsett fall. Bestämmelsen torde böra erhålla i huvudsak den av utredningsmannen angivna innebörden.

Under åberopande av vad jag nu anfört och föreslagit hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat, utfärda bestämmelser rörande ombesörjande i vissa fall av undervisning, från vilken distriktsöverlärare befriats.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämmer, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Inga Bäcklin.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

I. Inledning	2
II. Utredningsmannens förslag	4
III. Motiveringen till utredningsmannens förslag	7
IV. Kostnadsberäkningar	17
V. Remissyttranden	18
VI. Departementschefen	20